

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Cvișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgeșana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișorul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Seldăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumarare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 29 Octomvrie 1905.

Nr. 44.

Poziții controversate în bilanțuri.

În numărul 42 al „Revistei Economice” din a. c. unul dintre colaboratorii ei, d-nul Gavr. Todică, prin publicarea unui articol intitulat „Poziții controversate în bilanțuri”, aduce din nou în discuție chestiunea contabilizării capitalului social în bilanț, în cazul când acest capital nu e pe deplin vărsat. Părerea dlui Todică după care dânsul crede de cea mai bună procedură a contă simplu la „Pasive” capitalul vărsat, a fost combătută de dl Ioan Vătășan, care într’un articol sub acelaș titlu din numărul trecut al revistei noastre, a dovedit că singura procedură corectă și justificată e a se contă la „Pasive” suma întregă a capitalului, iar la „Active” capitalul nevărsat încă. Pentru această procedură opiniază acum și dl Ermil Borcia în articolul ce urmează. Pe noi numai bucură ne pot discuțiile de natura aceasta, cari sunt chemate să limpezească o mulțime de chestiuni controversate de cel mai mare folos practic. Articolul dlui Borcia e următorul:

La chestiunea aceasta tractată în Nr.ii 42 și 43 ai „Revistei Economice” prin d-nii Todică și Vătășan referitor la trecerea în bilanț a capitalului fundamental îmi iau voie a mă pronunța și eu ca funcționar cu praxă îndelungată în contabilitatea de bancă. Principiile expuse de dl Vătășan în Nr. 43 ale acestui organ le consider de temeinice și corecte.

Legea comercială intenționează prin dispozițiile paragrafulor referitori la chestiunea sulevată ca bilanțul sau situația averii să se prezinte clară și exactă, cu finea anului. Acestei intenții se va putea satisface numai prin metoda indicată în mod foarte lămurit de d-nul Vătășan. Capitalul acționar este la toate societățile pe acții o sumă stabilită a priori prin statute, și deci trebuie făcut evident în întregime la pasive, dupăcum o pretinde apriat și §. 199 al L. C. Pentru trecerea provizorie a vărsămintelor este necesar a se deschide un cont

tranzitor, care însă după părerea subscrișului ar fi să se numească mai potrivit *contul subscrișunilor* sau eventual *contul vărsămintelor conto sospeso*. *Contul acționarilor* poate să ducă în confuziune pe cetitorul bilanțului neinițiat în ale contabilității. Aceasta însă este o chestie laterală, și fondul principiar nu se alterează, oricum se va boteza contul, căruia se creditează plățile acționarilor, deoarece acest cont este numai o punte de trecere peste greutatea începutului activității băncii. Pretenziunile părților încă nevărsate de acționari constituie de fapt un activ ca și orice altă pretenziune a societății. S’ar putea obiecționa, că în cazul nesolvirii părților semnate mai are rost a figura această poziție între activele bilanțului? Deoarece în locul vărsămintelor necomplet făcute se pot emite alte acții, respective se pot acuire în locul subscrișunilor, cari și-au pierdut dreptul la titlul acționar alt acționari noi, pretenziunea subzistă totuș față de acești noi semnatori. În cazul extrem, să zicem când subscrișia ar suferi eșec, și atunci după părerea mea este motivată înscrierea la active a părților încă nevărsate, deoarece atunci s’ar putea considera această poziție ca pretenziune dubie. Referitor la pretenziunile dubii legea circumscrie contarea în felul, că spune că „pretenziunile dubii să se treacă în bilanț după valoarea lor probabilă sau să se amortizeze. „Valoarea probabilă” este însă chestiune mult-puțin de apreciere. Profesorul Scherber în cartea sa „Bilanzen” caută să stabilească în cifre aceasta normativă a legii, și prin calculul de probabilitate ajunge să stabilească pentru pretenziunile dubii din bilanț 50% a valorii lor efective. Prin urmare după Scherber valoarea „probabilă” în sensul legii este a se înțelege în maxim cu jumătatea valorii reale. Dar deoarece până la 50% a valorii nominale a acțiunii subscrișentul este ținut a solvi din suma subscrișă, rămâne că și în cazul cel mai nefavorabil, când subscrișia, cum am zis, ar face fiasco, contarea vărsămintelor subscrișite la activa bilanțului n’are să ne neliniștească. În cazul acesta vom avea 50% sumă realizabilă pe baza obligamentului legal la care se supune subscrișentul, iar 50% pretenziune dubie admisibilă în bilanț și amortizabilă eventual. În

praxă cam greu va obveni cazul acesta extrem, deoarece în astfel de situații întreprinderea dela început va fi un făt mort și poate nici nu va avea nevoie de bilanț. În condiții prielnice existenței afacerii însă totdeauna se vor găsi acționari noi, cari să ia locul subscribenților dissidenți. Contul acționarilor sau subscribenților își va implini totdeauna aci rolul corect, și în condiții normale după scurt timp va dispărea din bilanț.

Afară din punctele de vedere ale contabilității și din punct de vedere al interpretării legii, cred că și din conziderante statistice și de uniformitate, contabilității nostri se vor alătura la părerea d-nului Vătășan, dealtcum om foarte competent în materie de contabilitate.

Ermil Borcia.

Institutele de economii și dezvoltarea simțului de economie printre populațiune.

Simțul de economie al unui popor depinde în primul rând de gradul de dezvoltare economică și culturală la care el a ajuns, de educația ce i-s'a dat și în genere de relațiunile sociale, economice și politice în care se află o țară.

Fără simț de economie, un popor nu poate progresa economiceste, și economistul german Roscher are toată dreptatea, când afirmă că păstrarea este fiica înțelepciunii, sora cumpătării și mama libertății.

Guvernele tuturor țărilor înaintate și-au dat bine sama de importanța ce are un simț dezvoltat de economie pentru progresul economic și au făcut mari fortări, mai cu samă în timpul din urmă, ca să desvoalte cât se poate mai mult printre populațiune acest simț al libertății și independenței economice.

Activitatea guvernelor s'a aplicat mai cu samă la crearea a diferite instituțiuni de economie, și experiența a arătat că în țările cu astfel de instituțiuni bine organizate, simțul de economie al populațiunii s'a dezvoltat în mod cu totul simțitor, iar sumele depuse spre fructificare au întrecut așteptările.

Aceste experiențe s'au făcut în ultimul deceniu mai cu samă în Germania, unde caselle de economii, sub diferite forme și numiri, au ajuns la un număr conziderabil.

Ideea de a se înființa caselle de economii a fost emisă mai întâiu de francezul Hugues Delestre în anul 1611, prin o publicațiune intitulată: „Le premier plan du Mont de piété français, consacré à Dieu, et présenté à la Reine régente mère du Roi et du Royaume“.

Fiecare lucrător trebuia să facă economie și să depună la intervale fixe o sumă oarecare. Pentru aceste sume depuse, pe cari le putea retrage când voia, depunătorul urmă să primească un dar în bani (dobândă), a cărui mărime se stabilea după durata cât au stat sumele depuse.

La început caselle de economii s'au înființat din scopuri filantropice spre a asigura pe cei săraci de mizerie. Dezvoltarea simțului de economie nu era un scop pentru înființatori. Astăzi, pe lângă asigurarea celor cu mai puține mijloace, dezvoltarea simțului de economie printre populațiune pare a fi devenit scopul principal ce se intenționează cu aceste instituțiuni.

Tocmai din cauză că acest scop și avantajele ce rezultau din realizarea lui au fost ignorate, se explică

de ce institutele de economii au fost vehement criticate chiar pe la jumătatea secolului XIX.

Se obiectă acestor instituțiuni, că ele măresc pretențiunile depunătorilor, fără ca sumele economisite să fie în schimb suficiente a salva pe cei săraci din mizerie, că schimbă raporturile de credit dintre populațiune și scot sau oprese întrebuintărea capitalurilor în întreprinderi productive, că influențează bunul traiu și ajută puțin populațiunii sărace, cât timp nu se vor lua întâiu măsuri, ca aceasta să aibă de unde face economii.

Aceste obiecțiuni astăzi nu mai au nici o valoare. Din contră, caselle de economii, în legătură cu activitatea rodnică a guvernelor pentru ridicarea stării economice a populațiunii, s'au arătat a fi o adevărată binefacere pentru săracime: dovadă dezvoltarea cea mare ce au luat aceste instituțiuni în toate țările înaintate, abstracție făcând de număroase caselle pentru asigurarea lucrătorilor în contra accidentelor, morții, etc., și cari constituiesc în definitiv tot caselle de economii.

În Germania, după datele oficiale mai recente, sunt 2,685 caselle de economii. Numărul livretelor (depunătorilor) era în 1900 de 14.863.956; se repartizau adică 26.37 depunători la 100 locuitori.

Suma totală a economiilor depuse la aceste caselle era de 8,838.583.000 mărci. Se repartizau astfel în medie 156.80 mărci de fiecare cap de locuitor. Fiecare livret cuprindea în medie 594.63 mărci.

Gustav Schmoller profesor la Universitatea din Berlin, afirmă că populațiunea germană face pe fiecare an o economie de 2 miliarde mărci.

Comparațiunea sumelor ce economiseste populațiunea din diferite țări este dificilă mai cu samă din cauza numărăoaselor caselle speciale pentru asigurarea lucrătorilor sub diferite forme.

Dacă luăm ca comparațiune numai caselle de economii propriu zise (după Ewert), găsim următoarea stare de lucruri la sfârșitul anului 1900:

	Numărul livretelor depunătorilor	Se repartizează la 100 locuitori	Suma economisită în mărci	Pe cap de locuitor în livret în mărci	Suma medie dintr'un livret în mărci
Olanda	1.185,086	23-22	263.860,000	51-70	222.65
Belgia	1.659,151	24-60	494.340,000	73-29	297-94
Francia	6.998,213	19-30	2,725.850,000	75-16	389-51
Italia	5.658,006	17-44	1,117.650,000	52-94	303-58
Austria	4.683,332	17-87	3,280.000,000	125-43	700-36
Ungaria	1.202,889	6-35	1,160.610,000	60-28	964-85
Rusia	3.540.587	3-33	1,431.080,000	13-47	404-19
Svedia	1.795,735	34-96	555.580,000	108-17	309-39
Norvegia	671,241	30-08	344.580,000	154-42	523-35
Danemarca	1.176,853	48-04	739.830,000	302-03	628-65
România (1903)	145,507	2-33	32.063,330	5-16	218-—

După numărul relativ al depunătorilor, precum și după suma depusă, repartizată pe cap de locuitor, poporul danez se prezintă cu un simț mai dezvoltat de economie.

Este de remarcat că atât în Danemarca, cât și în Norvegia, în cari se fac relativ economiile cele mai mari, instituțiunile de economii nu sunt ale statului, ci au un caracter privat. De altfel și în Germania s'a observat că caselle de economii private și-au luat o dezvoltare mai mare decât cele ale statului, din cauză că primele desvoaltă un mai mare zel și o mai mare propagandă printre populațiune, pe când funcționarilor instituțiilor de stat le lipsește cu desăvârșire spiritul comercial.

Pentru România am dat numai economiile dela Cassa de Economii. Depunerile spre fructificare dela

Băncile populare erau la 1 Iulie 1904 în sumă de lei 2.431,112, la cari urmează a se adăuga și capitalul social vărsat, în sumă de lei 6.850.976 81.

Pentru dezvoltarea simțului de economie, este nevoie absolută de o descentralizare cât mai mare a instituțiilor de economie printre populațiune, și cum Băncile populare îndeplinesc cu prisos această condițiune, este de sperat că ele vor și da rezultatele dorite în această privință.

La 1 Iulie 1904 erau 1,625 Bănci populare, iar dela această dată până la 31 Decembrie acelaș an s'au mai înființat 204 bănci.

Capitalul social vărsat al Băncilor eră la 1 Iulie 1904 de lei 6.850,976 (capitalul subscris eră de 10.086,020 lei), iar numărul membrilor la aceeaș dată eră de 121,786; totuș nu trebuie să se uite că băncile sunt la începutul lor, căci în 1899 nu existau în România decât 33 bănci populare.

Este laudabilă și măsura luată în ultimul timp de Ministerul Instrucțiunii de a dezvoltă simțul de economie printre școlarii prin înființarea de casse de economii școlare ca măsură educativă. Astfel de casse de economii școlare există aproape în toate țările înaintate. În Italia numărul mediu al elevilor depunători a fost în ultimii 4 ani de 90,000 anual, iar capitalul depus în fiecare an în sumă de 350,000 lei. În Belgia școlarii depunători sunt în număr anual de 130,000, iar suma depusă 400,000 lei; În Franța numărul școlarii depunători este cel mai mare, el eră chiar la 1886 de 491,000, iar suma depusă de 12 milioane franci.

Cassa de economii din România a contribuit la dezvoltarea simțului de economie printre populațiunea urbană, foarte puțin însă printre populațiunea rurală.

Astfel economiile populațiunii urbane însumau la 30 Septembrie 1903 cifra de 30.731,841 lei, pe când populațiunea rurală n'avea economiști decât 7.744,473 l.

Populațiunea rurală reprezintă 81·2% din totalul populațiunii, economiile depuse de ea la Cassa de Economii (exclusând Băncile populare) reprezentau însă numai 20·2%; din contră populațiunea urbană reprezintă numai 19·8% din totalul populațiunii, pe când economiile depuse la Cassa de Economii reprezentau 79·8% din total.

Băncile populare — repetăm — sunt menite să contribuie în aceeaș măsură la dezvoltarea simțului de economie printre țărani, cum a contribuit Cassa de Economii printre populațiunea urbană. În genere simțul de economie atât la populațiunea urbană, ale cărei economii reprezintă numai 30 lei de cap, cât și la populațiunea rurală, este cu mult mai puțin dezvoltat decât la Românii din Transilvania.

După ultimul recensământ oficial, Românii din Regatul ungar sunt în număr de 2.799,470 adică 14·5% din totalul populațiunii Ungariei, și 27% din totalul naționalităților. Numărul băncilor românești din Transilvania eră în 1904 de 103, iar operațiunile efectuate în cursul anului 1904 arătau la activ suma de 97.464,473 coroane cu un beneficiu net de 1.811,088 coroane la un capital social vărsat de 10,725,223 coroane. Capitalul este bonificat astfel cu 17%.

Băncile din Transilvania se deosebesc de băncile populare din România prin caracterul lor comercial. Totuș simțul de economie al populațiunii române a fost dezvoltat în grad însemnat prin aceste bănci: economiile depuse la băncile române din Transilvania erau în 1904 de 53.519,890 coroane. În această sumă pot intra, ce e drept, și economiile altor naționalități, mai cu samă economiile depuse de Sași, totuș suma de 53.519,890 coroane reprezintă în cea mai mare

parte economiile Românilor, căci date fiind luptele politice ale naționalităților, fiecare națiune își sprijinește instituțiile ei, reducând astfel la o mai mică valoare maxima, că „Banul nu are patrie“.

Băncile române din Transilvania se mai deosebesc de băncile populare din România și prin mărimea capitalului. Capitalul mediu de bancă, excluzând Banca „Albina“, al cărei capital social este de 1.200,000 coroane, este de 106,170 coroane, pe când în România numai de lei 6200. Sunt foarte multe bănci, după cum am arătat și cu o altă ocaziune într'una din revistele economice din București, al căror capital social nu trece de 300 lei.

Băncile din Transilvania, pentru cari am putut afla capitalul social, se clasează după importanța acestui capital, în modul următor:

Numărul băncilor cu un capit. soc. sub	20,000 cor.	6
” ” ” ” ” 20,000— 50,000	”	25
” ” ” ” ” 50,000— 100 000	”	27
” ” ” ” ” 100,000— 300,000	”	28
” ” ” ” ” 300,000— 500,000	”	3
” ” ” ” ” 500,000—1.000,000	”	6
peste un milion	”	1
Total . . .		96

Un capital social mai mare permite și unele operațiuni mai întinse. Totuș în Transilvania sunt multe bănci cu un capital relativ mic, dar cu operațiuni importante înlesnite cu deosebire prin sumele cele mari economisite de populațiune și depuse la bănci spre fructificare.

Băncile populare din România, spre a putea contribui la ridicarea stării economice a țărâniei, trebuie să ia toate măsurile spre a dezvoltă mai întâiu simțul de economie printre țărani. Dispozițiua luată de unele bănci de a pretinde o dobândă mai mare dela imprumutătorii ce nu sunt membri ai băncilor este din acest punct de vedere cât se poate de recomandabilă. De asemenea ar fi recomandabil, ca printre membrii băncilor să se agite ideia de a se obligă fiecare a depune la anumite intervale o sumă de 50 bani sau 1 leu. care s'ar putea retrage, când a devenit mai mare, dimpreună cu dobânda cuvenită. Astfel de sume mici ar reprezenta în fiecare an pentru țărani o economie totală de 8 sau 9 milioane lei.

Cassa de economii de sub administrațiua Statului nu va fi întru nimic prejudiciată în activitatea ei, ori cât de mare dezvoltare și-ar lua băncile populare, căci afară de 30.731,841 lei depuși, populațiunea urbană mai are să facă economii de cel puțin încă 50 sau 60 milioane spre a ajunge în privința simțului de economie la acelaș nivel cu populațiunea urbană a Ungariei, vecina noastră.

(Din „Buletinul Economic“).

Școala economică de repetițiune.

(Continuare.)

§. 31.

Instituirea învățătorului școalelor economice de repetițiune se face conform următoarelor regule:

a) La școala economică de repetițiune se pot institui numai învățători cari posed calificațiunea marcată în §§-ii 27, 28, 29 și 30 — și cu excepțiunea învățătorului școalei economice de repetițiune cu învățător de specialitate deosebit, — întotdeauna dintre învățătorii populari cari de fapt sunt instituiți în loc.

b) La școala economică de repetițiune cu caracter comunal il institue pe învățătorul de specialitate scaunul școlar comunal pe calea alegerii normate.

Pe învățătorul de specialitate la o stațiune cu învățător specialist a unei școli economice de repetițiune organizată deosebit, — dacă conform aliniatului 3 din §. 22 al acestei îndrumări nu este a se numi de ministru cultelor și instrucțiunii publice, — în sensul punctului 1 din §-ul 13 al art. de lege XXVIII din anul 1876, îl alege scaunul școlar comunal sub prezidiul unui exmis al comitetului administrativ comitatenz.

La alegerea învățătorului de specialitate sunt a observă strict sistemizarea venitelor învățătoarești, publicarea concursului pe baza venitelor stabilite, facerea alegerii, edarea procesului verbal asupra alegerii, stabilirea actului de dotațiune, aprobarea alegerii și a actului de dotațiune conform dispozițiilor din capitolul IV al Indrumării date pe sama scaunelor școlare comunale cu aceea schimbare, că venitele unei stațiuni de învățător specialist economic organizate independent, afară de locuință constatatoare din două odăi padimentate, cuină, cămară, pivniță, pod și localitățile laterale, nu pot fi mai mici de (1000) una mii coroane. Afară de aceste învățătorului specialist economic în sensul §-ului 1 al art. de lege XXVI din anul 1893 îi compete conform modalităților stabilite în capitolul IV al Indrumării citate tot la câte 5 ani cuincuenale de câte K 100, mai departe 20 procente din venitul curat al întreg teritoriului economic de praxă. În actul de dotațiune valoarea celor 20 de procente ale teritoriului de praxă încă este de a se face evidentă în bani cu media sumei corespunzătoare a celor 10 ani din urmă, având în vedere împrejurările locale, pentru că și partea aceasta de venit să poată fi socotită ca competență la fondul de penziune.

c) Dacă la școala de repetițiune economică cu învățător specialist deosebit se institue pentru instrucția economică a fetelor o învățătoare calificată deosebit, postul acesteia încă este a se sistemiza deosebit. Referitor la alegerea unei astfel de învățătoare încă servesc de directivă cele cuprinse în punctul precedent. Salarul învățătoarei ordinare ce este a se alege la școala economică de repetițiune se stabilește la (1000) una mii coroane, locuință conform legii și 5 cuincuenale ordinare de câte 100 coroane tot la câte 5 ani. Douăzeci procente ale teritoriului de praxă manipulat de învățătoarea de specialitate îi compet învățătoarei de specialitate.

d) Dacă comuna nu poate da învățătorului sau învățătoarei de specialitate locuință în natură e obligată a-i asigura rețut de cuartir de (300) treisute coroane anual.

e) Până când spre scopurile instrucției economice, a fetelor din școala de repetiție se vor putea sistematiza învățătoare cu calificățiune economică de specialitate conform celor arătate în punctul c) se vor putea alege învățătoare la școala economică de repetițiune astfel de învățătoare dela școlăle elementare, cari posed și o diplomă dela o școală de industrie pentru femei sau de magistre de lucru pentru femei, și pe lângă aceste pot documentă prin atestat valabil că au condus cu succes economia practică respective menajul și grădinăritul de legumi cel puțin 5 ani.

§. 32.

Instituirea învățătorului de economie la școala de repetițiune economică fără învățător de specialitate, în comuna în care se află scaun școlar comunal, este de datorință și dreptul scaunului școlar. La alegerea unui astfel de învățător comitetul administrativ al comitatului nu exmite un prezident. Referitor la voti-

zare este dătător de măsură §-ul 9 al Indrumării edate pe sama scaunelor școlare comunale.

Atât provizor cât și definitiv învățătorul se alege pe baza autorizării de a instrui; obținerea autorizării trebuie să premeargă alegerii.

În comuna în care școala economică de repetițiune funcționează în legătură cu școala elementară de stat și nu se află scaun școlar comunal organizat, acolo instituirea învățătorului de economie aparține datorinței și dreptului curatoratului școlar al școlăle elementare de stat. La o astfel de ședință în scopul alegerii trebuie să fie prezenți $\frac{2}{3}$ a membrilor curatoratului școlar al școlăle elementare de stat.

Atât pe învățătorul economic de specialitate ales de scaunul școlar comunal cât și pe cel ales de curatoratul școlăle elementare de stat îl întărește în postul său inspectorul reg. de școale, ori că alegerea învățătorului s'a făcut pe baza unei autorizări provizorie, sau a uneia definitive.

Scaunul școlar comunal în conțelegere cu reprezentanța comunală stabilesc, deja înainte de alegere, pe sama învățătorului instituit pentru instrucția obiectelor economice, un onorar corăspunzător, care nu poate fi mai mic de 100 (una sută) coroane anual. Acest onorar este a se plăti anticipativ în patru rate.

Învățătoarele diplomate pentru instrucția fetelor în lucrul de mână, în grădinărit și în ceialalți rami ai economiei de casă se pot institui pe lângă un onorar mai mic de 80 (optzeci) coroane. Acestea însă trebuie să-și câștige în sensul punct 1 al §-ului 30 autorizare de a instrui. În lipsa de învățătoare cualificate se pot institui pe lângă justificarea cualificațiunii lor conform punct. 2 al §-ului 30 și alte femei culte.

Onorarul stabilit al învățătoarelor de specialitate instituite definitiv la școala economică de repetițiune, este o competență ce trebuie computată la penziune: din această cauză trebuie indusă în actul de dotațiune.

Celuice manipulează teritoriul de praxă îi compete și cele 20% din venitul curat al teritoriului. +

(Va urma).

JURISDICȚIUNE.

Inmanuarea mandatelor de plată referitoare la competențe în ex-lex. Prin decisiunea sa Nr. 17,144/904 judecătoria administrativă a enunțat, că mandatele de plată (fizetési meghagyás) inmanuate în ex-lex sunt nevalide, pentru că în sensul art. de lege X din 1867, în lipsă de budget sau a legii de indemnitate, autoritățile financiare nu sunt îndreptățite a ieictă competențe. *

Publicitatea conspectului acționarilor și debitorilor. Curia reg. prin decisiunea sa Nr. 864/905 a enunțat, că acționarul nu este îndreptățit a cere prin petițiune, ca societatea pe acții să fie obligată la publicarea unor date, cari după natura lor, nu sunt menite pentru publicitate; prin urmare nu poate cere, ca societatea să compună pe spesele sale proprii un conspect al acționarilor și să-i permită a extrage însuș, sub control, numele debitorilor societății. *

Salarul secuestrat. Curia reg. a decis nu de mult un proces interesant. Unui patron i-s'a expedit

sub cuvertă recomandată un act de secuestrare asupra salariului unuia din impiegații săi. Scrisoarea nu s'a inmanuat direct patronului, ci unui funcționar al său, care însă a retăcut sosirea actului de secuestrare, în urma cărei împrejurări patronul a întrelăsat a face detrageri din salariul impieगतului. Curia reg. pe motiv, că patronul este responsabil pentru toate actele și întrelăsările săvârșite de funcționarii săi în împlinirea obligamentelor lor, prin decisiunea sa Nr. 5080/904, a judecat pe patron la plata sumelor secuestrate.

✧

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 27 Octomvrie 1905.

Urcarea etalonului *Băncii Austro-Ungare* întâmplată în cursul săptămânei trecute, deși n'a venit cu totul pe neașteptate, totuș a fost într'atâta surprinzătoare, că urcarea s'a făcut deodată cu 1% întreg, o măsură dealtcum justificată cu situația piețelor externe de bani; după toată probabilitatea însă etalonul de 4 $\frac{1}{2}$ % se va susține cel mult până la finele anului.

Efectul acestei urcări asupra *pieței interne de bani* a fost, că atât în Budapesta, cât și în Viena discontul privat încă a crescut până la 4% resp. 4 $\frac{1}{4}$ %, iar înaintările la banca de emisiune s'au redus. Cu apropierea lui ultimo banii s'au împuținat și discontul privat din nou s'a urcat și variază între 4 $\frac{3}{4}$ %—5%.

În *piețele externe de bani*, etalonul oficial este foarte variat: Amsterdam notează 2 $\frac{1}{2}$ %, Paris și Bruzela 3%, Londra 4%, Berlin 5% și Petersburg 5 $\frac{1}{2}$ %. Atât în Berlin, cât și în Londra discontul privat stă sub cel oficial, cu 4% în Berlin și 4 $\frac{1}{3}$ % în Londra.

AFACERI DE DARE.

Contribuțiunea întreprinderilor obligate la dare de seamă publică. Chestiunea cheltuielilor, ce se pot detrage din venitul brut pe baza căroră se fixează contribuțiunea întreprinderilor obligate la dare de seamă publică, a format până acum adeseori obiect de controversă între reprezentanții acestor întreprinderi și organele financiare.

Conform mai multor decisiuni apărute în numărul ultim al publicațiunii „Hotăririle principiale ale tribunalului administrativ r. ung.” acest tribunal a dat în timpul recent o interpretare mai liberală dispozițiilor legii referitoare la spesele, ce se pot detrage din venitul brut.

Astfel sunt a se conzidera ca cheltuieli de întreprindere și a se detrage din venitul brut, conform decisiunii 3845/905, *cheltuielile de reprezentățiune, apoi dotațiunile și cadourile de anul nou.*

Prin decisiunea Nr. 2981/903 a tribunalului administrativ se admite detragera din venitul brut a *adausului de scumpete* votat funcționarilor întreprinde-

rilor obligate la dare de seamă publică. Sub acelaș Nr. se admite și detragera *contribuțiilor la fondul de penziune al funcționarilor și servitorilor*, intrucât acest fond formează proprietatea impieगतilor societății și contribuțiile din partea societății sunt normate prin statute.

Conform deciziunii Nr. 3306/904 sunt a se detrage din venitul brut și spesele *de abonament al ziarelor*. În motivarea acestei decisiuni se relevează, că întreprinderile obligate la dare de seamă publică sunt necesar mite avizate a urmări cu deosebită atențiune nu numai rubricile politice ale ziarelor, cari pot avea influință asupra formării prețului și cursurilor, ci în special și rubrica economică cu care sunt provăzute în ziua de azi aproape toate ziaarele.

În fine prin decisiunea Nr. 4217/905 a aceleiași judecătoria s'a enunțat, că *pretenziunile dubioase amortizate prin contul profit și perdere sunt a se detrage din venitul brut* chiar și în cazul acela, când în procesul verbal al adunării generale ele nu sunt prezentate ca atari, dar conturile de încheiere și rapoartele direcțiunii și al comitetului de supraveghiere s'au luat spre știre și s'au primit din partea adunării generale. ✧

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„*Ardeleana*”, *institut de credit și de economii, societate pe acți în Orăștie*. Precum suntem informați d-nul Ioan I. Lăpădatu, actual secretar II al „Asociațiunii” și zelos colaborator al Revistei noastre a fost ales din partea direcțiunii „Ardeleniei” la nou creatul post de *secretar* al acestui institut.

Nu putem decât să felicităm pe conducătorii „Ardeleniei” pentru fericita idee, ce au avut, de a chema la un post atât de important, pe un specialist de talia dlui Lăpădatu, care ca profesor cenzurat de științe comerciale, posedă în adevăr vaste cunoștințe financiare economice și deja și până aci s'a pus în evidență prin mai multe publicațiuni valoroase de domeniul științelor comerciale și financiare. Nu ne îndoim, că pe lângă dragostea de muncă, ce-l caracterizează, dl Lăpădatu se va validita și în viața practică, ca specialist perfect. Dealtcum noul secretar de bancă — precum aflăm — înainte de ocuparea definitivă a postului său, va face în curs de vre o 6 luni și studii practice la mai multe bănci din capitală și provincie, ca astfel să ajungă a fi cu atât mai calificat pentru cariera căreia se dedică. În persoana dlui Lăpădatu a câștigat nu numai „Ardeleana” un secretar specialist și muncitor, ci și societatea românească din Orăștie un zelos spriginitor al tuturor cauzelor publice românești.

Felicitând și noi pe dl Lăpădatu din incidentul onorificei sale numiri, ne exprimăm totodată speranța, că și după depărtarea sa din mijlocul nostru, va rămâne un fidel și zelos colaborator al Revistei noastre.

„*Concordia*”, *societate comercială pe acți în liquidare în Sibiu*. Licuidatorii acestei societăți publice cu data de 24 crt. conspectul activelor și pasivelor „Concordiei” cu 30 Iunie 1904 și 1905. Conform acestor conspecte situația societății la 30 Iunie 1904 a fost următoarea:

<i>Activ</i>		K	f
Cassa		1,436	35
Timbre și mărci		1,686	78
Mobilier după amort. de K 1,142.52		10,278	—
Debitori		162,926	40
Mărfuri		67,041	65
Perdereă până în 1903		145,462	69
din 1903 până în 1904		30,356	23
		419,188	10

<i>Pasiv</i>		K	f
Capital societar		200,000	—
Fond de rezervă		606	28
Creditori		218,581	82
		419,188	10

La 30 Iunie 1905 societatea a avut:

<i>Activ</i>		K	f
Debitori		42,139	32
Perdereă :			
până incluzive 1903		145,462	69
din 1903—1904		30,356	23
Din 30 Iunie 1904—30 Iunie 1905:			
porto		37	56
spese		853	58
salare		2,965	—
întreținere		112	—
chirie		18	—
contribuțiuni		40	—
		4,026	14
Cu desfacerea magazinelor		19,644	83
		241,629	21

<i>Pasiv</i>		K	f
Capital societar		200,000	—
Fond de rezervă		606	28
Creditori		41,022	93
		241,629	21

„Sebeșana“, cassă de păstrare, societate pe acții în Caransebeș, a publicat concurs cu termen de 15 Noiembrie a. c. pentru ocuparea unui post de practicant. Salar anual K 800. Se cere absolvirea unei școli superioare de comerț și cunoștința perfectă a limbilor română, maghiară și germană.

După un serviciu de probă de un an, practicantul poate fi numit funcționar definitiv. ♂

CRONICA.

Bancnote falze à K 10. Atât în capitală, cât și în provincie au început a circula iarăș bancnote falze, de astădată à K 10. Falzificările sunt fabricate pe cale fotografică, au culoare lila deschisă, hârtie dură și textul german este foarte ilegibil. Ele poartă Seria 017,420.

Monetizare și circulațiunea monetelor. În cartalul III al anului curent s'au monetizat, conform statisticei oficiale, numai piese à 2 fileri și anume 3.145,479 bucăți în valoare de K 62,909.58. În circulațiune s'au pus în acelaș cartal 4.454,997 bucăți à 2 fil. și 621,000 bucăți à 1 fil., în total în valoare de K 95,309.94, astfel că de prezent se află în circulațiune în total 229.755,629 buc. à 2 fil. și 41.300,800

buc. à 1 fil. În depozit mai sunt din piesele à 2 fil. 66.833,771 bucăți și din cele à 1 fil. 36.699,200, în valoare totală de 1.703,667.42. Cele 3.840.000 piese de argint à K 5 și 60 milioane piese à K 1 argint. apoi 54 mil. piese à 20 fil. și 70 mil. piese à 10 fil. nichel s'au monetizat și pus deja de mai înainte în circulațiune. ♂

„Asociațiunea regnicolară a institutelor de bani ungare soc. pe acții“ („Magyar Pénzintézetek Országos Szövetsége r. t.“) a început a publica în anul acesta un „Buletin de curs“ al acțiilor institutelor de bani aparținătoare acestei asociațiuni. „Buletinul“ conține pe lângă firma și sediul singuraticelor institute încă următoarele rubrici: capital societar, rezerve; numărul, valoarea nominală și suma plătită a acțiilor; dividendă anilor 1902, 1903 și 1904; ultimele încheieri: bucăți și cursul; în fine cursul acțiilor la vânzări și cumpărări. În Nr. 6 dela 15 Octombrie a. c. al acestui buletin aflăm cotate și acțiunile următoarelor bănci române:

	Bani	Marfă
	K	50
„Berzovia“, Jidovin	45	230
„Bihoreana“, Oradea-mare	220	105
„Chiorana“, Șomcuta-mare	100	110
„Dunăreana“, T.-Cuvin	95	225
„Făgetana“, Făget	215	140
„Luceafărul“, Vârșeț	130	265
„Lugoșana“, Lugoj	255	200
„Sentinela“, Satul-nou	180	145
„Silvania“, Șimleu	135	260
„Someșana“, Dej	240	170
„Steaua“, R.-Petre	150	

Un astfel de buletin s'ar putea publica și în Revista noastră, fie și lunar, asupra tuturor băncilor noastre, dacă acestea ne-ar pune din caz în caz la dispoziție datele de lipsă. ♂

Depozitele vizibile de cereale. Asociațiunea „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ publică o statistică recentă asupra cantității cerealelor înmagazinate în diferite puncte ale țării. Conform acestor date au fost înmagazinate la 18 crt. în:

	Grâu	Săcără	Orz	Ovăș	Porumb
	măști metriche				
Arad	207,000	5,000	4,500	2,850	—
Aradul-nou	29,500	7,750	1,900	1,950	—
Baja	6,800	5,400	1,600	5,200	2,200
Ersekujvár	450	300	60	—	—
Győr	36,500	22,800	44,000	2,500	4,000
Kassa	38,500	8,000	32,000	5,000	1,000
Léva	12,700	1,450	1,760	350	—
Losonc	20,000	3,000	9,000	3,000	300
Moson	18,000	20,000	12,000	2,000	20,000
Miskole	42,660	6,090	13,090	2,570	4,036
Nagybecskerek	180,000	5,000	3,000	15,000	—
Nagykanizsa	61,000	4,200	46,000	2,400	1,320
Nyitra	40,000	4,000	60,000	2,000	—
Pancsova	180,000	—	—	2,000	250,000
Pápa	2,600	2,900	900	2,350	350
Sátmar	7,300	700	1,100	1,700	4,100
Sibiu	120,000	10,000	70,000	180,000	—
Szolnok	12,000	300	500	450	650
Ujvidék	16,000	—	—	—	4,000
Vârșeț	4,200	5,000	1,000	5,600	30,000
Zenta	145,000	1,000	6,000	16,000	15,000

♂

BIBLIOGRAFIE.

Anuarul Băncilor Române pe 1906 editat din însărcinarea Delegațiunii băncilor noastre a apărut în zilele acestea în formatul de până acum și se va expedia abonților deja în zilele proxime. De astădată Anuarul are o extenziune de 10 coale și conține pe coala primă *calendarul*, cu indicarea termenelor ultime pentru administrarea contribuțiilor și competențelor erariale; tragerile la sorti și scadența cupoanelor a efectelor mai însemnate austro-ungare și române. Șematismul băncilor se extinde pe celelalte 9 coale și conține în ordine alfabetică toate institutele noastre financiare cu finele anului 1904, indicându-se la fiecare din ele: firma în toate limbile improprietate, anul fondării, capitalul societar, prețul acțiunilor, prescripțiunea cupoanelor, dreptul de vot, semnarea firmei, ziarele oficiale; ramii de operațiune cu indicarea %, numele membrilor din direcțiune, din comitetul de supraveghiere și al funcționarilor; apoi bilanțul anului ultim de gestiune 1904, cu Contul profit și pierdere; în fine distribuirea profitului net pro 1904 și a cotei de binefacere. Afară de acestea mai conține anuarul și bilanțul general al băncilor române pe 1904, în comparație cu anul 1903 și ca adaus tabela de competențe de timbre din Ungaria; competențele de timbru cambial din România; o cheie pentru calcularea intereselor și în fine anunțuri diverse.

„Anuarul” pe 1906, precum și edițiunile anilor premergători 1900—1905, se pot procura dela Administrația „Revistei Economice” cu prețul de câte K 3.— legat.

SUMAR.

Poziții controversate în bilanțuri. — Institutele de economii și dezvoltarea simțului de economie printre populațiune. — Școala economică de repetițiune. — *Jurisdicțiune*: Inmauarea mandatelor de plată referitoare la competențe în exlex, Publicitatea conspectului acționarilor și debitorilor, Salariul sechestraț. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Afaceri de dare*: Contribuțiunea întreprinderilor obligate la darea de samă publică. — *Societăți financiare și comerciale*: „Ardeleana”, „Concordia”, „Sebeșana”. — *Cronică*: Banenote falze à K 10, Monetizare și circulațiunea monetelor, „Asociațiunea regnicolară a institutelor de bani ungare soc. pe acții”, Depozite vizibile de cereale. — *Bibliografie*: Anuarul Băncilor Române pe 1906.

Bursa de București.

Cursul din 25 Octomvrie 1905.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	
" " 1892 5%	" "	—
" " 274 mil. 4%	" "	94 1/2
" " 1898 4%	" "	93 3/4
Fonciare rurale 5%	" "	103 3/8
" " 4%	" "	96 3/4
Seris. fonc. urb. București 5%	" "	99 1/4
" " Iași	" "	95 1/2

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 25 Octomvrie 1905.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
	Datoria publică comună.	v cor.	p. 100 K
4	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., arg. Febr. Aug.	100-25	100-50
4-2	Losuri din 1860 à fl. 500—	100-20	101-40
5	" " 1860 à fl. 100—	161-20	162—
5	" " 1864 à fl. 100—	192-85	193—
—	" " 1864 à fl. 100—	297—	297—
	Datoria publică austriacă.		
1	Renta austr. aur., scut. de dare	118-95	119-50
4	" " Cor.	100-20	100-50
3 1/2	" " de invest.	92-15	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur, ... scut. de dare	114-40	114-80
4	" " Cor.	95-80	96—
3 1/2	" " " " " " " " " "	86-70	87-05
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. " " "	220-50	222—
4	" " p. regul. Tisei . . . . . sc. de dare	163-60	165—
4 1/2	Oblig. de regalii croat-slav. " " "	101-75	101-90
4 1/2	Impr. p. regul. Porților de fier " " "	81-10	82—
4	Oblig. rurale croato-slavone " " "	97-30	98-50
4	" " ungare " " "	96-65	97—
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	274—	—
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	97-40	97-50
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	104-30	—
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " "	96—	96-75
2	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	111—	—
—	Impr. bulgar 1889	148—	—
—	Impr. bulgar 1889	119-35	119—
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	100-25	—
3	" " " " " " " " " " " " " "	308—	—
1	Banca austro-ungară 50 ani	101-70	—
4	" " " " " " " " " " " " " "	—	101-80
4 1/2	Banca com. ung. Pesta	100-30	101—
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " "	98-75	99—
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	106-90	108-75
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	110-10	101—
4	" " " " " " " " " " " " " "	98-25	98-75
4	Inst. de credit fonciar ungar	99-40	99-25
3 1/2	" " " " " " " " " " " " " "	99—	89-85
4 1/2	Banca hipotecară ungară	100-65	101—
4	" " " " " " " " " " " " " "	100-50	98-75
4	" " " " " " " " " " " " " "	272—	135—
4 1/2	Cassa de păstrare regn. Pesta 50 ani	—	99-50
5	" " " " " " " " " " " " " "	—	102-50
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " "	—	102—
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102-50
5	" " " " " " " " " " " " " "	—	103-50
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " "	—	102—
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	101—
4	" " " " " " " " " " " " " "	—	99-50
	Lozuri.		
	Basilica, à fl. 5—	26-70	28—
	Credit, à fl. 100—	482—	484—
	Clary, à fl. 40— v. c.	163—	—
	Buda, à fl. 40—	178—	178—
	Pálffy, à fl. 40—	187-50	189—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	55—	58—
	" " ungară, à fl. 5—	36—	35-50
	Rudolf, à fl. 10—	64—	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	219—	—
	Salzburg, à fl. 20—	78—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	542—	—
	Sanatorium Regina Elisabeta K 5—	—	12-50
	„Jó sziv”, à K. 4—	—	12-50
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-40	11-43
	" " c. reg.	11-37	11-33
	Napoleon'd'or (20 frei sau 8 fl. aur)	19-18	19-20
	20 Marce germ. aur	23-55	23-56
	Ruble rusești de hârtie per bucată	—	2-55
	Bilete germ. 100 M.	117-65	117-75
	" franc. 100 Fr.	—	95-80
	" ital. 100 Lire	95-95	95-85
	Ruble, bilete, 100	254-75	—
	Lei românești, 100	—	95-60

Drepturile, datorințele și răspunderea

membrilor din direcțiune

și

Drepturile, datorințele și răspunderea

comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos,

directorul revistei „Magyar Pénzügy“

traduceri autorizate de

Constantin Popp,

funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Se pot comanda la traducător în Sibiu sau la Librăria arhiepiscopală din Sibiu, cea dintâi cu prețul de K 3.—, iar cea din urmă cu prețul de K 1.50.

Banca Austro-Ungara

(un studiu amănunțit despre trecutul, organizația, operațiunile și importanța băncii noastre de emisiune)

de

Ioan I. Lăpădatu.

prof. de științe comerciale.

Se poate comanda de la administrația »Revistei Economice«, cu prețul de 1 coronă.

În editura Delegațiunii Băncilor Române

au apărut:

Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1.—, leg. K 1.50.

Anuarul Băncilor Române

Pe anii

1900 — 1901 — 1902 — 1903 — 1904 — 1905 — 1906.

Prețul: câte K 3.—.

Se comandă la Administrația »Revistei Economice« în Sibiu (Nagyszeben).

Au apărut

„BIBLIOTECA BĂNCILOR ROMÂNE“

Nr. 1.

Studii de contabilitate
(principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă)

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

Nr. 2.

Băncile Române
din
Transilvania și Ungaria

de

Constantin Popp,
funcționar la Centrala „Albinei“, Sibiu.

Nr. 3 și 4.

Efectele publice

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

Se pot procura de la Administrația »Revistei Economice«, cele dintâi à 50 fil. cea din urmă K 1.

Medalia de aur dela Expoziția științifică din București, 1903.

Enciclopedia Română
publicată de încrederea și sub auspiciile
ASOCIAȚIUNII
pentru
literatură română și cultură populară română
de
Dr. C. Diaconovich.

Cu numeroase ilustrații și hărți.

3160 pag. 8' mare — 37.622 articole.

3 tomuri legate luxos K 80.—

33 fasc. broșurate K 70.—

MINERVA

1904

Editura și tiparul W. Krafft, Sibiu.

Se comandă la
Biroul »Asociațiunii« Sibiu, str. Morii Nr. 6.